

Vilniaus Žinių kaina su pristatymu:
1 m. 3 m. 6 m. 12 m.
Vilniuje ir visoje Rusijoje . . . 75 k. 2 r. 3.50 6
Išsieniuose (uni- on postale) 1.50 k. 4 r. 7 rb. 12 rb.
Atskiras numeris — 4 kap.

APGARBINIMAI:

Prieš tekstą: už garbinto eilė arba jos vieta . . . 40 k.
Po teksto: a) reklamos, nekrologai . . . 20 k.
b) smulkieji apgarbinimai: už petito eilė arba jos vieta . . . 10 k.
Apgarbinimas spausdinami vien lietuviškai.

VILNIAUS ŽINIOS

Pirmasis lietuvių dienraštis.

PETRAS VILEIŠIS
ISTEIGĖJAS.

REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA.

VILNIUS, Antakalnio gatvė, 24a.

Telefonas 566.

Rankraščiai, atsiunčiamieji dienraščiniui tur būti su autoriaus parašu ir adresu. Priimtieji spaudai gal būti trumpinami. Rankraščiai be nurodytų sąlygų akaltos neapmokamais. Rankraščių Redakcija negrąžina.

«Akcionių draugija
RUSŲ - RYTŲ - AZIJOS
GARLAIVIAI».

PANEVŽIO skyrius
dėl Kauno gubernijos.

Išstas be persėdimo keleivių
gabenimas

iš LIEPOJAUS
į NEW-YORK

11-12 dienų kelionės.

Veža pirmosios rūšies geriausiai įtaisytas keleivių garlaivius į visus Amerikos punktus ir uostus. Skanus, gausus ir sveikas valgis, sergantiems ir vaikams atskiras tam tikras valgis, kiekvienam pakelini susirgusiam daktaro pagelba dovanai.

Norint gauti smulkesnes žinias reikia kreiptis į draugijos skyrių:
Panevėžys, Kauno gub., Šaduvos gtv.

152—4—1

Svarbiausios Naujienos.

Maskvos «monarchistų partija» protestuoja prieš anglų deputacijos siuntimą į Rusiją. — Tveriasi visos Rusijos fabrikantų draugija. — Maskvos miesto taryba nutarė nedalyvauti anglų deputacijos priėmimo. — Varšavoje laidojo užmuštąjį lenkų laikraščio redaktorių Gadomskį. — Pas Stolypin'ą atvyko sentikių deputacija. — Šušeje, Kaukazo krašte, armenų cerkvėse rasta 46 bombos ir daug ginklų. — Juzovkoje sušaudė 6 pasmerktus mirtin žmones. — Simferopolyje suėmė dienraščio «Žizn Krima» sandarbininkus. — Petrokovo laikinas general-gubernatorius išleido apskelbimą, kuriame uždraudė fabrikantams mokėti darbininkams algą už streiko laiką.

Tėvynės kultura.

(Atbalsis iš Prūsų Lietuvos).

Budamas Prūsų lietuviu, ne taip atjaučiu Didžiosios Lietuvos vargus, kurie esti vietinio gyvenimo sąlygomis. Kitaip dedasi su anais, kurie yra ženklu visos tautos būdingumo. Tuomet širdis skaudžiai susispaudžia, ir giliausias jos vidus apsidengia liūdnumu.

O tie vargai, kurie visiems tautos sąnariams turėtų rūpėti, jau ne kartą buvo «Vilniaus Žiniose» minėti. Bet vos girdžiamu balsu jie apsirodo iš anų straipsnių, kalbančių apie talentų šelpimą. Smarkiau ir kuone su trenksmu stoji jį įakis iš p. Gerb. straipsnio «Tėvynė paaujoje!» Bet bildešis čia būk toks didis, kad tikras balsas vos suprantamas. Bet visgi gerai. Bene turėtų būti tokiu būdu dar daugiau rašoma. Sužadintų tada nors gal būt rūpestį ir dėl ten minėtų tautos klaušimų.

Jau dabar, kaip matoma, nors kiek subruzdzo skaitytojai. Ir vienas, ir antras atsiliepė. Be abejo jimo reikalinga, kad nesiliautų svarstymai apie Lietuvos kultūrą. O kiekvienas ir kiekviena turėtų savo giliausius jausmus ir išmanymus kiek tik galima aiškiau išdėstyti, taip kad kiekvienas ir kiekviena yt visa širdžia ir visa savo ęsybe judintų tą svarbią da-

lyką. Jis turėtų pasijusti gyvu visų lietuvių širdyse ir atsivertę supratimas, prašvystų išmanymas ir kiltų noras bei veiklumas.

Abkselbtuose straipsniuose jau gana daug pasakyta. Ir yra ištarta jausmingų, karštų žodžių. Rodos, jog sunku kas naujo pasakyti. Tačiau ne tiek naujo reikia, kiek svarstymo, iš kitos pusės, svarbesnio patvirtinimo vienos arba antros minties.

Pagal mano nuomonę p. Gerb. savo straipsnyje, aplamai imant, nor išrodyti, kad kultura, kuri įieškoma politiškoj laisvėj, politiškoj tvarkoj, gyvenimo įstatymuose, visokiuose įrankiuose, yra kevalas be branduolio, jeigu nėra tikros žmoniškos kultūros, būtent žmoniškų jausmų, supratimų, išmanymų, žmoniško teisingumo, pasielgimo, žmoniškos kantrybės, vidaus laisvės ir t.t. Viskas tas apsirodo visose tautos pirmiausia dailininkų, dainių, vaizdininkų, skulptorių ir t.t. darbuose. Čia statomi aukšti pavyzdžiai, kuriems visa tauta pamazų prisiartina.

Žinau gerai, kad p. Gerb. to nesako, bet randu tą visą paslėptą po jo žodžiais. Toliau rodos, lyg jis ginasi nuo ano Markso mokslo, ant kurio remiasi socialistai, o kurio pamatu yra jų pirmasis tikėjimo straipsnis: «visa istoriška pažanga *) yra vien materialiskai-ekonomiškas labas». Ar tas saki-

*) progressas.

nys teisybė ar ne, tai rodos nesvarstoma. Šiaip nereikėtų taip varžyti ir kraipyti istorijos nusidavimus, jeigu nors kiek, arba bent kaip būtų prijangiami prie ano sakinio, kaip tai randame vokiečių rašte: Karl. Kautsky «Ethik und materialistische Geschitsanfassung» Stutgard 1906.

Bet rodos apie tokius mokslus daug svarstyti ne taip svarbu. Kiek numanau, nei ans minėtasis sakiny, ne taip koks kitas «mokslas» nevaro žmogaus prie darbo. Yra čia kas nors, kas arčiau susiriša su žmogaus ęsybe. Gyvybė nėra toks lėkštas daiktas, kaip kartais svajojama. Vaikams rodos lyg būtų galima žvaigždės nuo dangaus nusiimti. O juk dangus neprisiekiamas. Taip ir gyvybės gilybės ne taip lengvai išmatuojamos. Tasai tegul jas išvysti, kuris patsai savyje atras gilesnės gelmes.

Teip pat ir tautos gyvybė ir jos apsirošimas, gyvenimas, ne toks jau sekus vandenėlis. Kiekvienas lietuvis, kiekviena lietuvė ar lietuaitė yra tautos sąnarys ir tauta, tai esti tautos ęsybė, tautos genijus su kiekvienu ir kiekviena veikia ypatingu to sąnario būdu. Tautos genijos neapsiieškia vien tik dailininkais. Visur galima matyti jo gyvybę. Kur tikėtai lietuvis kruta, ar jis būtų prastas darbininkas, ar kaimietis, gydytojas, mokytojas, teisėjas, kunigas, mokslininkas, dailininkas, visur regimas tautos genijus, jei žmogus neatsisakęs nuo savo žmoniškumo ir nepasidavęs kitos tautos dvasiai. Ir negalima sakyti, kad vieni ar kiti pirm visų kitų reikalingi. Visais ir visuose, ir visokiū būdu iuykdys tautos genijus tautos kultūrą.

Bet su žmogum ir su sąlygomis bus ta kultura įvairi. Ji bus ekonomiška, bus politiška, bus mokslo, doros, tikybos ir dailės kultura. Ir viskas, kas žmogų užgauna, jame sužadis pajėgas ir privers jį atsiliepti taip, kad žmogaus veikime ir darbe atsizymės jo vidus ir to vidaus stovis.

Senas mokslas kalba apie tris žmonijos pažangos laipsnius: apie tamsuolių, karštuolių ir išmintingųjų laipsni.

Tamsuolis tesijudina stumiamas ir novijamas. Bet kol jis ranką pakels prieš savo skriaudėją, tai dar ilgai truks, dar bene kelios kartos turės pragyventi, kol tamsuolis taip toli nužengs.

Toliau pažengęs jau yra karštuolis. Jis yra kovos žmogus; ir jis tikėtai toliau žengs kovos keliu. Suprantamas daiktas, kad kova neatsiina be kraujo praliejimo ir žudymo. Bet kas reikalinga negali būti atidedama. Stumki tamsuoli į kovą ir jis statytas ant pažangos tako ir jis kovos ir žengs, sutvers savyje žmonišką kultūrą.

Išmintingasis berods nebeprivalo kovoti, nors ne taip, kaip karštuolis. Tačiau kiek tų yra, kurie būtų tą laipsnį pasiekę! Visoj žmonijoj ant šio išsitobulinimo laipsnio stovi mažas žmonių skaitlius.

Todėl, kol dar toli esame nuo to laipsnio, turime toliau kovoti. Tikėtai nereikėtų už niekus kovoti. Tačiau suprantama, kad žmogus visuomet tikėtai dėl to kovos, kas jam kovos verta pasirodo. O žmogus, kaip koks jis yra, veik šis, veik anas dalykas bus brangesniu.

Todėl nėra kito kelio, kaip veikimo, darbo kelias. Kad ką pasidirbam, tada matom, ar geras ar blogas buvo mūsų darbas. Bet yra ir tokių, kurie ir tada dar nesupranta. Išanksto ir aukšto negalima spręsti apie darbus, kurie ne tik vienai valandėlei daromi.

Jau pusėtinai tvirtai galime sakyti, kad mes, lietuviai, kaip tauta, tikėtai tolyn nueisime, kuomet dirbsime, veikime ir kovosime. Tokiu būdu tikėtai tversis tikra kultura. Be pailsio, be atdusio reikia rūpintis ir dirbti, nenustojant veikti. Ir nėra dar ko klausinėti, kam ir kaip aš, ar kitas turėtų ar galėtų veikti. Tada jau nedaug išeis iš tokio žmogaus darbo. Kiekvienas turėtų čia kibti, kur jo pagelba reikalinga, o kur jį širdis labiausia traukia. Žinoma, kad prie viso darbo reikalingas protingas mąstymas ir apsvartymas, ir, be abejo jomo svarbu, gerų patarimų pasiklausyti. Bet nėra tokių, kurie kiekvienam ir visokių aplinkybėse galėtų tikrąjį kelią parodyti, ir nėra tokių, kurie visos tautos sąnarius galėtų vienu keliu vesti.

Kiekvienas turėtų žinoti suprasti savo uždavinį. Kuris gailėstin-gos širdies, tasai turėtų bandyti kitų vargus pašalinti, kiek išmanydamas kitų sąsaras nušluostyti. Kuris jaučiasi pavadintas tauta, išliuosuoti iš politiško prispaudimo, tasai ir gi neturėtų tinginiau-ti, bet visa pajėga rūpintis savo pavadinimą išpildyti. Kuris jaučiasi galintis kitus pamokyti, turėtų kiek įstengdamas mokslą platinti ir t. t.

Bet kiekvienas darbas tik tada bus tautos genijaus darbas, kad žmogus prie savo darbo save užmirš ir tikėtai kitų gerovę, kitų palaiminimą, kitų pakėlimą įvykdyti norės.

Tuomet nereikės kitus išpeikti dėl jų nerangumo, dėl jų atsalimo. Su kiekvieno žmogaus veiklumu augs ir kitų veiklumas. Ne tiek žodžiais, kiek pavyzdžiais reikia viens kitą raginti. Ne tada tauta padudusi ir veikia, kad ji darbuojasi kaip aš darbą suprantu, kaip man darbas vertas rodos, bet kad nors kaip, o kur galingiau veikiama.

Būtinai reikalinga be abejo ir savo nuomonė pasakyti. O reikia ją taip garsiai pasakyti, kad ir kitas iš tamsuolių ją išgirstų. Vidus pajėgos nesukyla, jeigu jos ne iš viršaus, iš lauko žadinamos ir erzinašamos. Todėl ir visi prispaudimai ir visos kancios savo keliu svarbios. Tada tikėtai tulasis pradeda bandyti iš viso ko kas svarbu ir skaudu išsikasti.

Prie tokio visuotino judėjimo, be abejo, ir priklausia talentų šelpimas. Bet ir čia reikia suprasti, kad talentai nėra vien dailės talentai. Yra ir gydytojų, mokytojų, mokslininkų, politiškių ir kitų talentų. Kas norėtų atsverti kurie svarbesni? O kas norėtų sakyti, kad lygiai dabar vieni ir antri ne taip svarbūs. Tautos genijus visokiū būdu gyvas. Ir nėra taip, kaip rodos gerb. Petkytė mano, kad reikia tautos genijų dailės talentuose išvaduoti. Tautos genijus negal būti kituose išvaduojamas. Tautos genijus visai neprivalo mūsų pagelbos. Mūsų uždavinys yra tikėtai tas—jo įrankiu pastoti. Kiekvienas tegal tokiu būdu savyje tautos genijų išvaduoti. O tas atsi-

eina, kad kiekvienas dirba kaip širdis verčia, o išmintis veda.

Kas toly dailininkų amžiaus bėgį pažįsta, tas truputį kitaip mąsto apie talentų šelpimą. Kur pajėga yra, čia ji ir apsirodo. O ji tvirtesne ir galingesne pastoja, juo daugiau klinčių apveikia. Kuris ant kitų atsideda ir kitų pagelbos laukia tasai jau silpnutis. Nuo to nedaug sulauksim. Tik-rasis talentas nieko nebudamas žengia savo keliu. O ir prie geriausio maitinimo talentas nenžauga. Talento stiprumas visuomet tame pasirodo, kad jis vien tik ant savęs remiasi, kad jis visai sau-žmogus.

Bet visgi reikia atmintųjį palaikyti, kad kiekvienas turėtų čia gelbėti ir pristoti, kur jam rodos reikalinga, o ir kitus prie pagelbos paraginti. Tada juk jis veikia dėl kitų ir nors pagal savo numanymą dėl visuomenės gero. Klokime viens kitam pažangos kelią, kiek išmanydami!

Tėvynė, Lietuva, visai nėra pa-juje. Tie laikai šiandien yra praėjusiais. Kas ištole žiūrėdamas nemato taip aiškiai bėdos ir vargo, negirdi dejavimų, verksmų ir šauksmų, kuris tik mato kaip tautos genijus žengia, žengia pro skausmus, pro bėdas, pro sąsaras ir kraujo sroves, žengia vis tvirčiau ir stipriau ir vis labiau prašvintandčių veidu kreipiasi į žmoniją, tardamas:—«Stai aš toks, broliai, sesers, stojuosi šale jūsų», — tas pameta visą sentimentaliskumą, visą opų gailėstį, kad tasai ir kartais užsena ir jis džiaugsmingai taisosi būti kur tobulėsnio tautos genijaus įrankiu ir jo žengimą savimi patvirtinti, įvykdyti lietuvišką kultūrą. Ir jis dirba ir kenčia su kitais, jis rūpinas ir kovoja; jis mokina ir ramina; jis ragina ir bara; jis sutveria dailės dalykus ir savo širdį ir vėlę guld do juose; jis veikia ir dirba savęs paties ir savo gerovės užmiršime; jis veikia — save aukodamas kitiems. Tėvynės kulturali — tautos genijui.

Tilžeje 23. 9. 1906.

R. Manas.

Atbalsiai.

Vilniuje.

Oras. Rugsėjo 30 (Spal.13) d. 12 valandą dieną, barometras rodė 760, kreipėsi į atmainą, termometras 8 laipsniai šilumos. Diena saulėta.

Teismas. Byla apie revoliucijos sukilimą Satikeno valsčiuje, kurse pagal įstatymų apie vietas, kame yra įvestas karės stovis, atiduota Vilniaus apskričio teismo nagrinėjimui. Apkaltinti 24 žmonės.

Prokuroras padavė protestą prieš Vilniaus karės teismo nusprendimą Rugs. 11 d., pagal kurio nepilnametis valstietis Adomas Piečiulis buvo pasmerktas 5½ met. katorgą už priklansomybę Lietuvos Soc. Demokratų Partijai, ir išteisintas tame būk jis dalyvavęs pasikėsinime ant gminos kanceliarijos ir ant žemsgių gyvybės. Punksio miestelyje Suv. gub.; už antrąjį prasikaltimą grąšina mirties bausmė.